

Karistusseadustiku
muutmise seaduse ja sellega
seondult teiste seaduste
muutmise seadus (trahviühiku
suurendamine) eelnõu
seletuskiri Lisa 1

Kooskõlastustabel

Ettepaneku sisu	Seisukoht
Siseministeerium	
<p>1. Kehtiva seaduse kohaselt ei ole võimalik lühimenetluses määratud mõjutustrahvi täitmisele pööramist edasi lükata ega määrata selle tasumist ositi. Sellest hoolimata vastavaid taotlusi esitatakse ja nende arv kasvab. Taotluste sisu vaadates võib väita, et teatavale sihtgrupile on juba 80 eurot korraga tasumiseks liiga suur summa.</p> <p>Arvestades eelõuga kavandatavat mõjutustrahvi tõusu, teeme ettepaneku täiendada väärtemenetluse seadustikku ja karistusseadustikku, nähes ette võimaluse määrata ka lühimenetluses mõjutustrahvi tasumine ositi ning lükata edasi määratud mõjutustrahvi täitmisele pööramine.</p>	<p>Arvestatud osaliselt.</p> <p>Seaduseelnõu täiendatud VTMS muudatustega, milles sätestatakse võimalus taotleda ka mõjutustrahvi osas selle osade kaupa tasumist. Täitmisele pööramise edasilükkamise osas muudatustest loobutud. Siseministeeriumil tuleb edaspidi analüüsida praktikat, kuidas kõrgendatud mõjutustrahvimäär tegelikult toimib, kas on vajalik ka osade kaupa tasumisele määratud mõjutustrahvi täitmist veel omakorda edasi lükata.</p>
<p>2. Eelnõu § 6 punkti 3 kohaselt täiendatakse väärtemenetluse seadustikku §-ga 212⁶, mille kohaselt ei kohaldata KarS § 47 lõikes 1 sätestatud rahatrahvi arvutamise aluseks olevat kaheksa trahviühiku suurust määra enne 1. jaanuari 2025 alustatud väärtemenetluste suhtes. Teeme ettepaneku sõnastada säte selliselt, et kaheksa trahviühiku suurust määra ei kohaldata enne 1. jaanuari 2025 toime pandud väärteto suhtes. Ettepaneku teeme põhjusel, et väärtemenetlus võidakse alustada hiljem, kui teo toimepanemisest teada saadakse. Ka seletuskirjas selgitatakse eelnõu § 8 osas, et: „Karistusi, mis põhinevad suuremal trahviühikul, milleks on senise nelja euro</p>	<p>Arvestatud.</p> <p>Eelnõu sõnastust muudetud tulenevalt ettepanekus esitatud sõnastusest.</p>

<p>asemel kaheksa eurot, saab hakata määrama või mõistma nendele isikutele, kes panevad teo toime 1. jaanuaril 2025 või pärast seda. Kui isik on teo toime pannud 31. detsembril 2024, st enne seadusemuudatuse jõustumist, kohaldatakse tema karistamisel neljaeurost trahviühikut.“</p>	
<p>3. Ühistranspordiseaduse § 85 lõike 1 muudatusega soovitakse alandada sanktsiooni ülempiiri kümneltrahviühikult viiele selleks, et rahatrahv piletit sõidu eest oleks endiselt maksimaalselt 40 eurot. Omamata märkusi sanktsiooni määra osas juhime tähelepanu, et reeglina, tulenevalt sama seaduse § 94² lõikest 1, kohaldab kohtuväline menetleja nimetatud väärteokoosseisu korral lühimenetlust, mille puhul sama paragrahvi lõike 2 kohaselt määratakse piletit sõidu kui väärteo eest mõjutustrahv suurusega 20 eurot, mida tuleks seletuskirjas ka selgitada.</p>	<p>Arvestatud. ÜTS § 85 lõikes 1 sanktsiooni ülempiiri alandamisest loobutud. Edaspidi on piletit sõidu eest võimalik karistada kuni 80 trahviühiku suuruse rahatrahviga, mõjutustrahvi suuruseks saab olema 40 eurot senise 20 euro asemel.</p>
<p>4. Toome välja seletuskirjas esitatud selgitused, mis meie hinnangul ei ole asjakohased või vajavad täpsustamist: 4.1. Leheküljel 17: „Kokkuleppe tulemusena ongi politsei menetlenud rohkem kui ühe aasta jooksul automaatse kiirusjärelvalve käigus tuvastatud kiiruseületamisi 50 km/h ja rohkem üldmenetluse korras. Kuna liiklusohutus on endiselt probleem, tuleks tõsiselt kaaluda selle künnise langetamist 50 km/h allapoole ning hakata menetlema automaatse kiirusjärelvalve käigus tuvastatud kiiruseületamisi 40 km/h ja rohkem. See aitab kindlasti paremini liiklusohutust tagada.“ Palume eeltoodud selgitus seletuskirja tekstist välja jätta, sest see väljub eelnõu raamist ega ole seetõttu siin asjakohane. Samas nõustume, et antud praktika muudatuse mõjusid tuleks hinnata ning vajadusel teha täiendavad muudatused. Siseministeerium on valmis antud teemas arutelu jätkama, et leida tõhusaid võimalusi ka kehtiva õiguse raames liiklusohutuse tagamiseks.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja sõnastust muudetud ning selgitus seletuskirjast välja jäetud. Praktilise poole osas soovime, et Siseministeerium tooks teema Vabariigi Valitsuse liikluskomisjoni eraldi arutamiseks.</p>

<p>5. Leheküljel 18: „07.06.2021 jõustusi seadusemuudatused, mis võimaldavad kiiruseületajate puhul, kes on ületanud kiirust kuni 20 kilomeetrit tunnis, kasutada mõjutusmeetmena 45-minutilist rahunemispeatust. Politsei ei ole kahjuks seda võimalust siiani aktiivselt kasutanud.“ Selgitame, et rahunemispeatuse kohaldamine on valikuline meede, mida liiklusohutust arvestades, ei ole võimalik kohaldada igal pool. Seadus annab politseile õiguse kohaldada meedet juhul, kui see on eelduslikult mõjus, ent kiiruse järelevalve kohti ei valita mitte selle järgi, kus rahunemispeatuse kohaldamine on võimalik, vaid selle järgi, kus olude tõttu on piirkiiruse ületamine eriti liiklusohutlik.</p>	<p>Arvestatud. Kooskõlastuskirjas esitatud selgitus lisatud seletuskirja.</p>
<p>6. Leheküljel 24 tuuakse välja „Ebasoovitav risk on võimalik korruptsioonioht. Kui kohtuväline menetleja saab hakata kiirmenetluses määrama rikkujale kohapeal väärteo toimepanemise järel kuni 1600 euro suurust rahatrahvi, võib kohtuväline menetleja mõjutada süüdlast toime panema ebaseaduslikku tegu ning teha ettepaneku tasuda mitteametlikult summa, mis on oluliselt väiksem kui ähvardav rahatrahv.“ Mõõname, et muudatuse järgselt tõuseb seletuskirjas välja toodud riski esinemise tõenäosus, ent leiame, et risk peitub pigem selles, et suureneb väärteo toimepanijate poolt kohtuvälise menetleja ametnikele menetluse vältimiseks trahviga võrreldes soodsama altkäemaksu pakkumine ning sellega seonduvalt ka menetluste arv altkäemaksu pakkujate suhtes. Kuna suureneb kohtuvälise menetleja ametnike surveamine õigusvastasele käitumisele, suureneb ka vajadus neile suunatud korruptsiooniriskide maandamist puudutavate koolituste järele.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja sõnastust muudetud.</p>
<p>Kliimaministeerium</p>	
<p>1. ÜTS § 94² lõike 1 kohaselt on kohtuvälisel menetlejal kohustus rakendada ÜTS i § 85 lõike 1 väärteokoosseisu menetlemisel</p>	<p>Arvestatud. ÜTS § 85 lõikes 1 sanktsiooni ülempiiri alandamisest loobutud. Edaspidi on piletitä sõidu</p>

<p>lühimenetlust. Mõjutustrahv sellisel juhul on 20 eurot. Eesti inimesed on ausad ja seadusekuulekad. Nende huvides on, et kõik teised kasutajad ostaksid samaväärselt pileti kasutades ühistransporti. Hetkel on käimas ka liikuvusreformi ettevalmistus ning regionaal- ja põllumajandusministri poolt on ära lõpetatud tasuta ühistransport, st. kasutajatel tuleb üldjuhul pilet soetada, mis on oluline muutus. Mõjutustrahvi mõte on kiire ja sujuv asjaajamine kohapeal. Rahatrahvi ja mõjutustrahvi samale tasemele jätmine vajaks siiski sisulist analüüsi, sest olukord, kus trahv on juba nii väike, et piletit ühistranspordi kasutamisel osta pole suurt mõtet, pole ausate piletiga kasutajate suhtes õiglane. Märgime võrdlusena, et 20 eurone trahv on väiksem, kui kuupileti hind. Tallinnas on 30 päeva pileti hind 30 eurot. Pärnus on 30 päeva pileti hind 35 eurot. Tartus on 30 päeva pileti hind tartlasele 18.50 ja mittetartlasele 27.75 eurot. Kohtla-Järvel on 30 päeva pileti hind 30 eurot. Ühistranspordis pileti mitteostmisel on kaks peamist tagajärge – suurem dotatsiooni vajadus kõigi maksumaksjate ühisest panusest ja ebakorrektn statistika, mis eksitab korraldajat liinide kujundamisel, mis omakorda toob kaasa viletsamalt planeeritud ühistranspordivõrgu meile kõigile. Seetõttu, palume sisuliselt põhjendada, et miks peaks mõjutustrahv olema väiksem kui kuupileti hind, ehk täpsemalt mis on selle määra vähendamise mõte? Selle mõjude tõttu, peame oluliseks, et arvamust küsitaks ka kohalikelt omavalitsustelt ja veoettevõtetelt.</p>	<p>eest võimalik karistada kuni 80 trahviühiku suuruse rahatrahviga, mõjutustrahvi suuruseks saab olema 40 eurot senise 20 euro asemel.</p>
<p>2. Seletuskirja lehekülje 14 esimeses lõigus selgitatakse, et sekkumiskünnis sisaldab nii kiiruskaamera laiendmääramatust kui ka kokkuleppelist sõidukijuhile lubatud eksimust. Juhime tähelepanu, et antud selgitus ei ole päris täpne. Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 16.06.2011 määruse nr 78 „Nõuded kiirusmõõtuuri ja kiirusmõõtesüsteemi mõõteprotseduurile</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja sõnastust muudetud.</p>

<p>ning mõõtetulemuste töötlemisele“ § 12 lõikest 2 on tegu pildikäivituse piirväärtusega, mis koosneb laiendmääramatuse ja sekkumiskünnise liitmisel saadud väärtusest. Sekkumiskünnis on kõigil kiirustel 3 km/h. Kokkuleppelist sõidukijuhile lubatud eksimust ei eksisteeri. Kiiruskaamera koostab fotodokumentatsiooni alati, kui sõidukiirus on võrdne pildikäivituse piirväärtusega või sellest suurem. Karistatav on iga ülekilomeeter, mis ületab maksimaalse lubatud sõidukiiruse ja laiendmääramatuse summat.</p>	
Rahandusministeerium	
<p>1. Riigi eelarvestrateegia meede näeb ette trahvitulu suurenemise 15,8 miljoni euro võrra. Eelnõu seletuskirjas hinnatakse tulu suurenemist 10-30% võrra, mis PPA kogutavate trahvide puhul teeb 1,1-3,3 miljonit eurot. Seega jääb eelnõu oodatav mõju oluliselt alla riigi eelarvestrateegias kavandatule.</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirjas olevat tulude hinnangut muudetud tulenevalt PPA-st saadud arvutustele. Riigi eelarvestrateegias esitatud summad (15,8 miljonit) ei vasta korrigeeritud prognoosile. Võimalik tulu jääb suurusesse 10,4 miljonit.</p>
<p>2. Seletuskirja punktis 7 on seaduse rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse eeldatavate kuludena välja toodud üldisel tasemel eelnõuga kaasnevad võimalikud kulud, kuid puudub ülevaade kulude mahtudest. Palume täpsustada, kas ja kelle eelarves on vahendid täiendavate kuluartiklite (IT arendused, väärtemenetluse menetluseks jm) jaoks planeeritud?</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja sõnastust muudetud. RIK-st saadud arvamuse kohaselt ei kaasne eelnõuga võimalikke kulusid seoses IT arendustega.</p>
Regionaal- ja Põllumajandusministeerium	
<p>Regionaal- ja Põllumajandusministeerium kooskõlastab karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (trahviühiku suurendamine) eelnõu märkusteta. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ei tuvastanud oma valitsemisala seadustes olukordi, milles pärast eelnõuga kavandatavat muudatust tekiks olukord, et füüsilisele isikule saab mõista suurema rahatrahvi kui juriidilisele isikule. Samas tekib mitmes seaduses trahviühiku</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p>

<p>suurendamise järel olukord, milles füüsilise ja juriidilise isiku trahvisummade vahe jääb väga väikseks. Näiteks on taimekaitseseaduse § 98 lõike 1 kohaselt ohtlikust taimekahjustajast teatamata jätmise eest võimalik karistada rahatrahviga kuni 200 trahviühikut. Juriidilist isikut karistatakse sama teo eest kuni 2000 euroga. Trahviühiku suurendamise järel saaks füüsilisele isikule määrata rahatrahvi kuni 1600 eurot. Seega jääb karistuste vaheks üksnes 400 eurot. Toiduseaduse § 535 kohaselt on toidualase teabe esitamise nõude rikkumise eest võimalik karistada rahatrahviga kuni 150 trahviühikut. Juriidilist isikut karistatakse sama teo eest kuni 1300 eurot. Pärast trahviühiku suurendamist saab füüsilisele isikule määrata rahatrahvi kuni 1200 eurot, mis tähendab, et trahvisummad erinevad üksteisest üksnes 100 euro võrra. Karistusseadustiku §-s 47 on kehtestatud rahatrahvi määramise alused ja sellest nähtub, et juriidilisele isikule määratakse alati suurem rahatrahv kui füüsilisele isikule. Samas puudub meile teadaolevalt selline metoodika, millest lähtudes saaks hinnata, kui suur rahatrahvide suuruse erinevus füüsilise ja juriidilise isiku karistuse vahel oleks põhjendatud ja proportsionaalne. Seetõttu ei kavanda me hetkel muuta eespool kirjeldatud juriidilise isiku trahvimäärasid.</p>	
Haridus- ja Teadusministeerium	
<p>Saatsite Haridus- ja Teadusministeeriumile kooskõlastamiseks karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduse muutmise seaduse (trahviühiku suurendamine) eelnõu. Kooskõlastame eelnõu märkusteta.</p>	Teadmiseks võetud.
Eesti Linnade ja Valdade Liit	
<p>1. Eelnõu § 1 punktis 1 toodud karistusseadustiku (edaspidi KarS) § 47 lõikes 1 muudatuse kohaselt saab määrata väärteo toimepanemise eest rahatrahviks edaspidi ka ühe trahviühiku suuruse summa</p>	<p>Arvestatud. Seletuskirja täiendatud ning selgitatud, et üldise trahvimäära tõusu valguses võiks miinimumsumma jääda siiski madalamaks. Seda</p>

<p>ehk kaheksa eurot. Kehtiva KarS regulatsiooni järgi on minimaalselt määratava rahatrahvi suuruseks 3 trahviühikut ehk 12 eurot ning muudatuste kohaselt rahatrahvi miinimumsumma langeb. Rahatrahvide määrade üldise tõusu kontekstis on tõusetunud küsimus, mis põhjusel on valitud minimaalselt määratava trahvi summaks üks trahviühik ja mitte näiteks kaks trahviühikut. Kahe trahviühiku puhul oleks miinimumsumma 16 eurot, mis teeb karistuse miinimumsumma suurenemiseks võrreldes praegusega 4 eurot. Selline suurenemine ei tohiks tekitada isikutele maksmisel ületamatuid probleeme võrreldes 12 euroga. Palume seletuskirjas põhjalikumalt selgitada valitud lahendit ja lisada võimalusel ka teave selle kohta, kui palju on selliseid väärteto eest määratavaid karistusi, kus rahatrahv on piirdunud kolme trahviühikuga.</p>	<p>isegi võrreldes kehtiva regulatsiooniga, kus minimaalne summa on 12 eurot.</p>
<p>2. Ettepanek on kaaluda eelnõu täiendamist KarS § 72 lõike 1 muutmise osas: „(1) Kui süüdlane ei tasu talle määratud või mõistetud rahatrahve ja käesoleva paragrahvi lõikest 4 ei tulene teisiti, asendab kohus selle tasumata osas arestiga või süüdlase nõusolekul üldkasuliku tööga käesoleva seadustiku §-s 69 sätestatud korras.“ Muudatus puudutab osundatud lõikes sõna rahatrahv, muutes selle ainsuse vormi mitmuse vormiks. Praktikas esineb probleeme, kus väikese trahvimääraga (maksimaalselt kuni 10 trahviühikut) väärtegu on üks isik toime pannud väga palju ning isik on jätnud karistuseks määratud rahatrahvid tasumata. Praeguses sõnastuses arvutatakse aresti või üldkasulikkude tööd ühe konkreetse väärteto eest mõistetud karistuse põhjal ning nende isikute suhtes, kellele on ühetaolisi, kuid väikeseid, karistusi määratud väga palju ja rahatrahvide kogusumma seetõttu väga suur, ei saa asenduskaristust määrata. Muudatus annab võimaluse kohtuvälisele menetlejale nõuded nii-öelda summeerida ja esitada kohtule taotlus aresti või asenduskaristuse</p>	<p>Arvestamata. Kohtud ei ole teavitanud asenduskaristuste kohaldamise võimatusest esitatud põhjustel. Asenduskaristuse taotlus tuleb esitada sõltumata sellest, mitu trahviühikut oli trahvina määratud.</p>

<p>määramiseks. Üldjuhul on tegemist nii-öelda saririkkujatega, kellel püsiv sissetulek puudub, mistõttu ka täitemenetlustes ei ole iga üksikut rahatrahvi nõuet võimalik täita.</p>	
<p>Riigiprokuratuur</p>	
<p>Prokuratuur tervitab eelnõud, mille peamised eesmärgid on viia kuriteo ja väärteo eest füüsilisele isikule ettenähtud miinimumpäevamäär ja trahviühik omavahel paremini kooskõlla; viia rahalise mõjuga karistumäärad vastavusse miinimumsissetuleku ja keskmise palga tõusu ning muude rahaliste karistuste devalveerumist põhjustavate teguritega; suurendada seaduses sätestatud karistumäära tõstmise kaudu õiguskauulekust ja võimaldada menetlejal raskematele süütegudele paremini reageerida. Prokuratuur palub eeltoodud põhjendustel kaaluda ka KarS § 44 lg-s 2 ettenähtud rahalise karistuse aluseks oleva miinimumpäevamäära suuruse tõstmist 10 eurolt 20 eurole, kuivõrd elatustase on tõusnud ja kuritegude eest mõistetav rahaline karistus peab sellega kaasas käima, et olla mõjus ja ära hoida uusi kuritegusid.</p>	<p>Mittearvestatud.</p> <p>Ettepanek väljub konkreetse eelnõu ulatusest ja vajab eraldi analüüsi, mis näitaks, et kuritegude eest ettenähtud 10-eurone miinimumpäevamäär on liiga madal. Arvestada tuleb samuti asjaoluga, et kuni 2015. a oli trahviühiku suurus isegi suurem kui miinimumpäevamäär – vastavalt 4 eurot ning 3,20 eurot. Ehk miinimumpäevamäär ei pea tingimata olema kõrgem kui trahviühiku suurus. Konkreetse rikkumise eest määratava trahvi suuruse otsustab menetleja.</p>
<p>Eesti Advokatuur</p>	
<p>1. Eelnõu osas väljatöötamiskavatsuse koostamisest</p> <p>Advokatuur on seisukohal, et eelnõule tuleb koostada väljatöötamiskavatsus. HÕNTE § 1 lg 1 järgi on eelnõu kohta kohustuslik koostada väljatöötamiskavatus. Väljatöötamiskavatsus peaks andma otsustajatele teavet selle kohta:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) millised on küsimuse võimalikud lahendused, võimalike lahenduste võrdlus ja eelistatav lahendus; 2) millised olulised mõjud, lähtudes nende esinemise sagedusest, ulatusest, sihtrühma suurusest ja ebasoovitavate mõjude riskist, võivad seaduse rakendamisega kaasneda. 	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Eelnõu kiireloomulisus tuleneb vajadusest täita riigieelarve strateegiaga püstitatud ülesanded. Trahviühiku hüppelisest tõusust saaks rääkida siis, kui selle suuruse arvutamisel oleks lähtutud varasemalt omaksvõetud põhimõttest. See näide on ka seletuskirjas esitatud ehk trahviühiku suurus saaks olla suisa 27 eurot.</p>

<p>Kõnesoleva eelnõu puhul ei ole seda tehtud. Seetõttu ei ole võimalik hinnata ka eelnõus ettenähtud meetme sobivust ja vajalikkust ehk proportsionaalsust (HÕNTE § 43 lg 1 p 5). Eelnõu seletuskirjas on viidatud, et eelnõu on kiireloomuline. Siiski ei ole seda väidet konkretiseeritud ega sisuliselt põhjendatud. HÕNTE § 1 lg 2 p 1 järgi ei ole väljatöötamiskavatsuse koostamine kohustuslik juhul, kui eelnõu menetlus on <u>põhjendatult</u> kiireloomuline. Seda nõuet ei ole eelnõu seletuskirjas täidetud. Väljatöötamiskavatsuse koostamise vajadus on kõnealuse eelnõu puhul väga tähtis, kuna trahviühikut suurendada ja trahve tõsta kavandatakse väga oluliselt (sisuliselt hüppeliselt), keskmiselt 2 korda. Seetõttu oleme seisukohal, et eelnõule tuleb igal juhul koostada väljatöötamiskavatsus.</p> <p>Eelnõu menetlemise kiireloomulisust ei tohi kergekäeliselt jaatada juhtudel, kus puudusid takistused teemaga tegeleda ajaliselt varem, mil kiireloomulisust veel ei olnud. Sellisel juhul tuleks seletuskirjas mainida, et kiireloomulisuse põhjuseks on varasemalt tegemata jäetud töö. Samuti on ebapiisav, kui kiireloomulisust põhjendatakse vajadusega eelarvet täita. Kiireloomulisus ei ole pelgalt see, et eelnõu koostajad ja menetlejad soovivad eelnõuga kavandatava eesmärgi saavutada kiiremini, vaid eesmärgi saavutamise vajadus on olemuslikult akuutne. Seletuskirjast peaks selguma, mis on see erakordne eluline vajadus, mis tingib kiireloomuliselt eelnõu vastuvõtmise.</p>	
<p>2. Rahaliste karistuste suurusjärgudest ja nende arvestamisest</p> <ul style="list-style-type: none"> Eelnõus on toodud välja arvutusmehhanism rahatrahvi suuruse ning keskmise palga võrdluses. Oleme seisukohal, et sissetulekupõhine väärteokaristus ei pea ega saagi olla sama valemi järgi 	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Seletuskirjas esitatud näide on üks võimalikest lahendustest. Kuna eelnõu eesmärgiks ei ole rahatrahvi arvestamise senise korra muutmine, siis tegelikult sissetulekust arvestamise süsteemi põhjalikumalt käesolevas eelnõus ei analüüsita.</p>

<p>arvutatud nagu kuriteo toimepannud isiku päevamäära arvutamine. Kuna väärteo ohtlikkus on madalam, siis tuleb ka siin arvesse võtta väiksemad määrad. Ebaloogiline ja põhjendamatu on väärteomenetluses kasutatava trahviühiku võrdsustamine kriminaalmenetlusliku päevamääraga. Ebaõiged lähteandmed viivad ebamõistliku ja põhjendamatu järelduseni. Kuriteo eest mõistatav väikseim võimalik rahaline karistus on 30 päevamäära ja suurim võimalik 500 päevamäära. Väärtegudel aga kolm kuni 300 trahviühikut. Kui minna ka väärtegude puhul üle sissetulekupõhilisele päevamäärale, siis ei saa aluseks võtta, et endiselt oleks maksimumkaristuseks 300 päevamäära, kui väärteo puhul kehtestada miinimumiks 1 ja maksimumiks 100 päevamäära, siis on see täiesti piisav vahemik, milles päevamäärapõhist rahatrahvi kohaldada. Ei ole mingit põhjust võrdsustada trahviühikut päevamääraga, st senine trahviühik 4 eurot arvestatuna keskmiseks palgaks oleks seletuskirjas toodud näite kohaselt tõesti enam kui 8-kordne tõus, kuid sissetulekuga sidudes võib ka trahviühikute arvu vähendada.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjalikus hoiatamismenetluses tõsteti kiiruseületamise trahvimäära alles 01.03.2022 3 eurolt 5 eurole ning puudub analüüs, et see ei ole olnud mõjus. Uuesti mõjutusvahendite karmistamisel tuleks analüüsida, kas eelnevad meetmed ei ole tõepoolest mõju avaldanud. • Pärast karistusreformi on oluliselt 	
--	--

muudetud koosseise ning raskemaid rikkumisi kriminaliseeritud (nt alates 2009. aastast on joove üle 1,5 promilli karistatav kriminaalkorras, karmistatud on juhtimisõigusega juhtimise ja kiiruseületamise karistusi ning kriminaliseeritud süstemaatiline juhtimisõigusega juhtimine). Seetõttu ei ole õige ja kooskõlas senise praktikaga lihtsalt kahekordistada kõiki karistusi ja kahekordistada seda kõigi isikute jaoks.

- Enamus väärtegusid on liiklusväärted ning nende avastamine väheneb aasta-aastalt. Raskete liiklusõnnetuste arv ei ole viimased 15 aastat mitte suurenenud, vaid üldises plaanis siiski vähenenud. Viimase kahe aasta raskete liiklusõnnetuste arvu kasv on tingitud kergliikurite levikust ning nendeta oleks raskete liiklusõnnetuste arv veelgi vähenenud. Seetõttu on põhjendamatu suurendada karistusi, kui väärtegusid avastatakse vähem ning võrreldavate põhjustega raskeid liiklusõnnetusi toimub vähem. Eelnõu seletuskirjas viidatakse küll liiklusohutusele, kuid puudub analüüs, kas ka tegelikult on väärtegade arv ja liiklusõnnetuste arv kasvanud ning kuidas on see seotud rahatrahvi suurusega.

Samuti on Eesti Vabariigi põhiseaduses sätestatud õigluse ja sotsiaalliigi põhimõttest tulenevalt kaheldav, kas on põhjendatud väärtemenetluse rahaliste trahvide osas isikute tulu ja varaga mitteametamine ning erisuse tegemine vaid alaealistele. Võimalikud administratiivsed kaalutlused (sh spekulatsioon justkui paneks see õigusküülekaid kodanikke oma tulusid ja ning vara peitma) ei anna alust

<p>põhiseaduslike printsiipide mittekohaldamiseks.</p> <p>Lisaks soovime esile tuua, et kriminaalasjadega tegelevate advokaatide kogemuse põhjal paluvad süüalused juba aastaid asendada rahalise iseloomuga karistusi teise karistuse liigiga põhjusel, et nad ei ole võimelised rahalist karistust tasuma ning alati ei aitaks ise ka karistuse täitmise ajatamine. Olemuslikult on aga täiesti väär, kui väiksema süü suuruse puhul palub isik mitte määrata talle rahalist karistust, vaid taotleb rangemat karistust (arest või vangistus) vaid põhjusel, et rahaline karistus oma suuruse tõttu ei ole talle täidetav. Väide, et isikud võivad võimaliku karistuse vähendamiseks oma sissetulekuid peita, pole veenev. Ei ole usutav, et isikud hakkaksid aastaid enne süüteo toimepanemist (sissetulekute andmed karistuste määramisel arvestatakse eelneva kalendriaasta eest) oma tulu varjama.</p>	
Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda	
<p>Eelnõu seletuskirjas märgitakse, et elnõu on seotud Vabariigi Valitsuses heakskiidetud riigi eelarvestrateegiaga 2024–2027, mille punkti 3.2 kohaselt on uue valitsuskoalitsiooni üks eesmärk vähendada eelarvepuudujääki. Sellega seoses teeme ettepaneku täiendada elnõu, et lõpeks praegu kehtiv ettemaksu regulatsioon väärteto eest karistusena kohaldatud rahatrahvi ja kuriteo eest mõistetud rahalise karistuse ja varalise karistuse nõuete, aga ka TMS § 209 ja § 210 sätestatud menetluskulude ja muude avalik-õiguslike rahaliste sissenõuete sundtäitmisele pööramisel, kus TMS § 202 ja § 207 aegumise kohaldamise kohustus on ametiülesannete raames kohtutäituril, ning asendatakse ettemaks sissenõudja makstava täitemenetluse lõppemise tasuga, mis tuleks ettepaneku kohaselt maksta, kui täitemenetlus põhinõudes lõpeb selle täitmiseta (kas võlgniku surma või lõppemise</p>	<p>Mittearvestatud.</p> <p>Kehtiva regulatsiooni kohaselt on sissenõudjale (ka riigile) ettemaksu tasumine vabatahtlik ja see saadakse tagasi, kui täitur saab oma tasu täies ulatuses võlgnikult kätte. Võttes näitena PPA väiksemat trahvinõuet (nt kuni 300 eurot), kus hetkel on ettemaks 30,5 eurot. Seega sellest summast jääb riik halvimal juhul igas trahvi menetluses ilma. <u>See ei ole garanteeritud, kuna mitmed täiturid ettemaksu ei nõua.</u></p> <p>Esitatud ettepanek on loobuda riigi nõuete puhul ettemaksude süsteemist (mis on vabatahtlik ja riigil on võimalus ettemaks tagasi saada) ning kehtestada riigile kohustuslik maks, juhuks kui täitemenetlus põhinõudes lõpeb selle täitmiseta (kas võlgniku surma või lõppemise (äriühingust võlgnike puhul) või pankroti, nõude aegumise või asenduskaristuse määramisega). Seega kui nt PPA trahvi ei suudeta täita nt rahatrahvi aegumise</p>

<p>(äriühingust võlgnike puhul) või pankroti, nõude aegumise või asenduskaristuse määramisega).</p> <p>Muudatusettepaneku kohaselt ei peaks riik nelja aasta jooksul arvates seaduse muudatuse jõustumisest kohtutäiturile maksma tasu nõude aegumise korral, mis annaks riigieelarvele märkimisväärse kokkuhoiu.</p> <p>Teeme ettepaneku, et täitemenetluse lõppemise tasu suuruseks oleks menetluse alustamise tasu ja täitemenetlusega kaasnevad täitekulud, kui need jäid täitemenetluses sisse nõudmata ja menetluse põhitasu pooles ulatuses arvestatuna sissenõudmata jäänud summalt, kuid mitte rohkem kui 50 eurot (siin ja edaspidi on kõik tasumäärad esitatud ilma käibemaksuta). Tasu maksjaks oleks sissenõudja. Tasu ülempiiri seadmisel oleme arvestanud, et tasu ei oleks põhinõude ega praeguse ettemaksuga võrreldes oluliselt kõrgem, kuid samas aitaks vähemalt minimaalses ulatuses katta kohtutäituri tegevuskulud täiteasja menetlemisel. Näiteks on KTS § 37² lg 2 järgi riigi makstava elatise sissenõudmise tasu suurus ühe täiteasja kohta on kuni 100 eurot kalendriaastas. Seega oleks vähemalt nelja-aastase menetluse kulude katteks kavandatud 50 eurot pluss täitemenetluse alustamise tasu mõõdukas suuruses.</p>	<p>tõttu, maksaks riik alati kinni kohtutäituri nelja aasta tööd. Ettepaneku kohaselt peaks riik iga aegunud või asenduskaristusega aegunud trahvi menetlemise eest igal juhul maksma kohtutäiturile 100+ eurot.</p> <p>Kui VTMS, KrMS ja KarS alusel tekkivad nõuded kavandatakse lähiaastatel suunata EMTA menetlusse ning täituriteni jõuavad nõuded üksnes siis, kui on vaja müüa mingi võlgniku vara enampakkumisel, siis ei leiaks ettepanekus esitatud regulatsioon praktikas kunagi rakendust.</p>
Finantsinspeksioon	
<p>Justiitsministeerium edastas 06.03.2024 Finantsinspeksioonile „Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduse muutmise seaduse (trahviühiku suurendamine)“ eelnõu, paludes Finantsinspeksioonilt arvamust eelnõu kohta. Käesolevaga anname teada, et Finantsinspeksioonil ei ole kommentaare nimetatud eelnõu kohta.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p>
Viru maakohus	

<p>Seletuskirjas on mööndud, et edasikaebamine toob maakohtutele kaasa töökoormuse suurenemise. Kohtutel tuleb lahendada senisest rohkem väärteoasju. Samas on jõutud järeldusele, et mõju on ebaoluline, viidates, et valdavat osa kohtuvälise menetleja määratud rahatrahvidest ei vaidlustata ning maakohtusse edasi ei kaevata. Leiame, et mõjuanalüüs ning kohtute töökoormuse kasvu hindamine on puudulik. Tuginemine varasemate aastate kohtusse pöördumise statistikale olukorras, kus trahviühikut kahekordistatakse, ei anna objektiivset pilti. Leiame, et tuleb põhjalikult analüüsida kuivõrd võib kasvada kohtusse pöördumise hulk olukorras, kus trahviühik on suurem. On igati mõistlik eeldada, et mida kõrgem on trahvisumma ja mõju isiku rahalisele olukorrale, siis seda kõrgem on huvi trahvi määramisele vastu vaielda või paluda kergemat karistust. Tuleb arvestada ka asjaoluga, et trahviühiku tõstmisel võib rohkematel isikutel tekkida probleeme trahvide tasumisega, mis toob omakorda kaasa asenduskaristuste taotluste esitamise kasvu, mis jällegi tõstab kohtute töökoormust. Seega leiame, et mõjuanalüüs kohtute töökoormuse suurenemise osas peab olema põhjalikum ning vajadusel tuleb kaaluda kohtutele lisaressursside eraldamist.</p>	<p>Teadmiseks võetud.</p> <p>Mõjuanalüüs ning kohtute töökoormuse kasvu hindamine on puudulik. Ka käesoleval ajal puudub korralik statistika selle kohta, mis võimaldaks analüüsida kohtute töökoormust asenduskaristuste kohaldamise osas. Kaebuste kasvu võib vähendada eelnõusse lisatud täiendus, mille kohaselt saab taotleda ka mõjutustrahvi tasumist osade kaupa.</p>
---	--